

Bullying/Kortársbántalmazás kezelési protokoll

Iskolánk elkötelezett az iskolai agresszió és a kortársbántalmazás (bullying) megelőzésében és kezelésében. A diák személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és lelki erőszakkal szemben. A diákok e jogának védelmében megfogalmaztuk az iskolai zaklatással, bántalmazással kapcsolatos álláspontunkat és eljárásrendünket. Alapelvünk, hogy az iskolai közösségben a bántalmazás semmilyen formája nem megengedett, a bullying minden esetben következményekkel jár. A „Bullying/Kortársbántalmazás kezelési protokollról” az iskolába lépéskor minden tanulót, szüleiket, gondviselőiket és az új munkatársakat tájékoztatni kell (honlap, szülői értekezlet, osztályfőnöki óra, stb.)

A Bullying protokoll célja:

- A bullyinggal kapcsolatos közös álláspont (zéró tolerancia) kialakítása
- Iránymutatás a bullying kezeléséhez

1. Mit tekint az iskola bántalmazásnak?

Az iskolai kortársbántalmazás (bullying) **szándékos, ismétlődő** negatív vagy agresszív **hatalomgyakorlás** egy gyengébb diaktárs felett (Olweus, 1999).

Az alábbi három kritérium különbözteti meg egy konfliktushelyzettől, egyéb erőszakos cselekedetektől:

- **Egyenlőtlen erőviszonyok:** az elkövető(k) fizikai vagy státuszfölényben van(nak) (idősebb, fizikailag erősebb, népszerűbb, kedvezőbb szocioökonómiai státusszal bír, erősebb mentálisan, stb.). Az áldozat nem tudja megvédeni önmagát.
- **Rendszeresség:** a bántások ismétlődőek, hosszú időn keresztül ki van téve nekik az áldozat.
- **Szándékosság:** az áldozatot nem félreértésből, nem véletlenül, hanem direkt akarják bántani, lejáratni, megalázní.

Nem nevezzük bántalmazásnak az egyszeri, egyenlő felek közötti konfliktust, a barátok közötti ugratást, önvédelmet, félreértést, akár verekedést - ezekre továbbra is a házirendben szabályozott szankciók vonatkoznak.

Kortársbántalmazás formái:

- **Fizikai:** a diáktárs megütése, megrúgása, lökdösése, testi sérelem okozása; személyes holmijának eltulajdonítása, elrejtése vagy megrongálása. A másik testi határainak figyelmen kívül hagyása, az intim területeken való tiszteletlen érintések.
- **Verbális:** diáktárs kigúnyolása, gúnyneveken szólítása, csúfolódás, szidalmazás, fenyegetés, megfélemlítés.
- **Kapcsolati:** pletykák vagy hazugságok terjesztése egy diáktársról; nyilvános megalázás, megszégyenítés; kirekesztés a csoportból, közösségből, másik személyének figyelmen kívül hagyása.
- **Cyberbullying:** rosszindulatú dolgok posztolása valakiről; szándékos kirekesztés egy online közösségből; erőszakos, fenyegető vagy megfélemlítő üzenetek küldése online vagy telefonon keresztül; valaki más nevében posztolni olyan dolgokat, melyek rossz színben tüntetik fel („személyiséglopás”), személyes információk, adatok posztolása, megosztása valakiről az online térben.
- **Szexuális zaklatás:** szexuális jellegű, nem kívánatos testi, szóbeli vagy nonverbális magatartás. Célja vagy hatása egy másik személy méltóságának megsértése, és megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy támadó környezet teremtése.

A bántalmazás szereplői:

- bántalmazó
- bántalmazott/áldozat
- (passzív) szemlélők
- támogatók/csatlósok (bántalmazót támogatják szavakkal/tettekkel)
- védelmezők (áldozatot védik szavakkal/tettekkel, segítséget kérnek egy felnőttől)

Az iskola beavatkozási felelőssége az iskola területén történő, az iskola tanulóit érintő kortársbántalmazásra terjed ki (tanítási idő alatt, iskolai programok során), amennyiben arról az iskola tudomást szerez. Az iskola területén kívül, illetve az évközi iskolai tanítási szünetekben történő bántalmazás esetén az iskola nem tud érdemben fellépni.

A bántalmazás felismerése:

A bántalmazás áldozatán észlelhetők lehetnek többek között az alábbi jelek, melyeket a pedagógusok kiemelt figyelemmel kísérnek:

- Az iskolai közösségtől való távolmaradás vágyának megjelenése/erősödése
- A tanulmányi eredmények hirtelen romlása
- Alvási- és étvágyváltozások
- Maga is bántalmazó magatartást vesz föl
- Viselkedésbeli változások

A bántalmazás komoly negatív következményekkel jár minden közvetlenül (bántalmazott, bántalmazó) és közvetetten érintett (szemlélő) diákra nézve, ezért iskolai közösségünkben ez a viselkedés nem elfogadható (ZÉRÓ TOLERANCIA).

Az iskolában a kortársbántalmazással kapcsolatos programok két fő területe:

- **Prevenció**: csoportos foglalkozások, osztályközösség építése, társas készségek fejlesztése, proszociális viselkedés előmozdítása az osztályközösségben; eseti jelleggel pedagógus- szülő- diák edukáció a bántalmazási helyzetek felismerése érdekében.
- **Intervenció**: az általános, bántalmazás esetén érvénybe lépő eljárásrend.

1. Prevenció

Annak érdekében, hogy iskolai közösségünkben minél kevesebb kortársbántalmazási eset forduljon elő, több módon is igyekszünk megfelelő lépéseket tenni:

- alsó tagozaton az osztálytanítók fokozott figyelmet fordítanak az érzelmi intelligencia fejlesztésére, illetve az egészséges kortárs kapcsolatok kialakításának megsegítésére, proszociális viselkedés előmozdítására (pl. meséken, szervezett játékokon keresztül, igény szerint iskolapszichológus, szociális segítő és/vagy külső szervezet bevonásával).
- felső tagozaton prevenciós osztályfoglalkozások az osztályfőnök, az iskolapszichológus, illetve az iskolai szociális segítő és/vagy külső szervezet vezetésével (osztályfoglalkozások indokolt esetben alsóbb évfolyamokon is)
- pedagógusok számára előadások, tréningek a bántalmazási helyzetek felismerésével, kezelésével kapcsolatban

2. Intervenció - bullying helyzetek kezelése

Az esetkezelés alapelvei:

- A bántalmazás (DE nem a bántalmazó személyének) elítélése, a bántalmazó viselkedés megszüntetése. (zéró tolerancia)
- Az áldozat megerősítése, támogatása, védelme.
- A bántalmazó és az áldozat kapcsolatának helyreállítása (resztoratív szemlélet)

Iskolánkban a kortársbántalmazás (bullying) kezelésére esetkezelő team működik. A team tagjai az intézményben dolgozó, a feladatra az iskolavezetés által felkért/kijelölt pedagógusok, munkatársak. (3-5 fő).

Az esetkezelés menete:

1. Jelzés érkezése, fogadás, dokumentálása

A bántalmazással kapcsolatos jelzés érkezik tanulótól, pedagógustól, iskolai alkalmazottól, szülőtől, iskolapszichológustól, egyéb személytől. A jelzés történhet az esetkezelő team tagjainak személyes felkeresésével, vagy online az erre létrehozott felületen, vagy az intézményben erre a célra kihelyezett ládában. A bejelentő nevét az adatvédelmi szabályoknak megfelelően bizalmasan kezeli az esetkezelő team. A team a névtelenül érkező jelzéseket is kivizsgálja. A bántalmazás kezelés folyamatáról minden esetben feljegyzés készül, a jelzések, akármelyik platformon is érkeznek, rögzítésre kerülnek.

Az esetkezelő csoport tagjai a jelzés beérkezése után a bántalmazás hátterének feltárása érdekében külön - külön beszélgetést folytatnak a bántalmazóval és az áldozattal is.

Minden esetkezelést két pedagógus folytat le, akik lehetőség szerint nem állnak egyéb kapcsolatban (nem tanítják, nem jár hozzájuk a diák fejlesztésre, foglalkozásra) sem a bántalmazóval, sem a bántalmazottal.

Különböző szakemberek felelősségi határai az esetkezelés kapcsán:

- **Osztályfőnök szerepe:**
 - Feltárás
 - Jelzés a teamnek – ha NEM bullying, akkor a helyzet kezelése
 - Osztálytársakkal kommunikáció, tájékoztatás
 - Szülőkkel kommunikáció, tájékoztatás
 - Utánkövetés
- **Szaktanárok szerepe:**
 - Jelzés osztályfőnöknek
 - Utánkövetés
- **Iskolavezetés szerepe:**
 - Esetkezelő team felállítása és működésük biztosítása
 - Fegyelmi eljárást igénylő esetben fegyelmi eljárás lefolytatása

2. Támogató beszélgetés az áldozattal

Az esetkezelő team tagjai állást foglalnak az áldozat támogatása, segítése mellett, és elutasítják a bántalmazást (DE nem a bántalmazó személyét). A támogató beszélgetés célja:

- A bántalmazás hátterének, illetve a bántalmazási helyzetnek a feltárása
- Az áldozat támogatása - az áldozatkezelés alapelveinek betartásával

A támogató beszélgetés során a pedagógusok tájékoztatják az áldozatot az esetkezelés menetéről. A segítő beszélgetés során az áldozat segítségét a következő alapelvek szerint végzik:

- ❖ *az áldozat védelmének biztosítása*
 - fokozott tanári felügyelet megszervezése
- ❖ *kontroll visszaállítása*
 - a bántalmazottat bevonják az esetkezelés folyamatába, minden lépésről tájékoztatják, minden lépést előzetesen egyeztetnek vele
- ❖ *az áldozat megerősítése*
 - kapcsolati téren: baráti kapcsolatok kialakításának segítése- potenciális védelmezők bevonása
 - pszichológiai téren: szükség esetén iskolapszichológusi segítség

3. Konfrontatív beszélgetés a bántalmazóval

Az esetkezelő team két tagja konfrontatív beszélgetést folytat a bántalmazóval, illetve több bántalmazó esetén egyesével, egymás után a bántalmazókkal. A beszélgetés célja a **bántalmazó szembesítése tettével, a bántalmazás azonnali leállítása**. Az esetkezelő team tagjai egyértelmű üzenetet közvetítenek a bántalmazó felé: az iskolában nem megengedett a bántalmazás, ezért azt be kell fejeznie.

4. A bántalmazó és a bántalmazott kapcsolatának helyreállítása

Iskolánk fontos célnak tekinti a bántalmazó és a bántalmazott kapcsolatának helyreállítását. Ennek érdekében az esetkezelés során nem a büntetésre helyezzük a hangsúlyt, hanem a jóvátételi szemléletet erősítjük. A bántalmazónak magának kell megoldást, jóvátételt javasolnia arra, hogy hogyan fog változtatni viselkedésén, illetve olyan vállalat tenni, amitől a bántalmazott jobban érezheti magát. A jóvátételi vállalat feljegyzí a team, mindenki aláírja és a beszélgetést követően két héttel újra összeülnek a gyerekekkel, és megnézik, mennyire sikerült betartania a vállalatát (lásd: Utánkövetés).

5. Védelmesők aktivizálása

Az osztályfőnök feladata: 2-3 proszociális diák bevonása, akiket az áldozat megnevezett, mint barátai. Feladatuk: az áldozat támogatása, mellette állás az elkövetkező időszakban.

6. A szűkebb közösség, a bántalmazásban érintett osztály bevonása

A bántalmazásban érintett osztály bevonása azt az üzenetet közvetíti a közösség felé, hogy iskolánkban nem tűrjük a bántalmazást, és egyetlen ilyen tett sem maradhat következmények nélkül. Ez egyrészt növeli a közösség, az osztály biztonságérzetét, másrészt segíti a védelmesői attitűd kialakulását. Az osztály tájékoztatása az esetről az osztályfőnök feladata, az eset súlyosságát tekintve ebbe akár az Igazgató is bevonható. Az osztályfőnök a tájékoztatás előtt az áldozattal egyezteteti, hogy mi hangozhat el a közösség felé. A szűli közösség felé írásban jelzi az osztályfőnök az esetet, ha a körűlmények indokoltá teszik.

Az iskolapszichológus esetleges bevonása is megtörténhet, ha a helyzet igényli: osztálydiagnosztika/tanácsadás/osztályfoglalkozások keretén belül segítheti a közösség életét.

7. A bántalmazó és a bántalmazott szűleinek tájékoztatása

Az esetkezelésbe az iskola az érintett szűlőket nem vonja be, de az esetkezelés menetéről és a fejleményekről írásban tájékoztatja őket.

8. Utánkövetés

Az esetkezelés lezárása után (kb. 2 hét múlva), az esetkezelő team újra beszélgetést folytat az áldozattal és a bántalmazóval is külön-külön. Felűlvizsgálják, hogy milyen az aktuális helyzet: javult-e, megszűnt-e a bántalmazás; a bántalmazó az általa tett vállalatokat be tudta-e tartani?

- Amennyiben a diákok bántalmazás megszűnéséről és a jóvátétel sikerességéről számolnak be, az esetkezelés lezárul. Az utánkövetést három hét múlva megismétljük, hogy a folyamat sikerének tartósságát ellenőrizzük. Ha megoldódni látszik a probléma, akkor is további odafigyelést igényel az osztály, mely elsősorban az osztályfőnök felelősségi köre.
- Amennyiben a bántalmazás nem áll le: újakezdődik az esetkezelési folyamat. A második sikertelen esetkezelést követően szankciók lépnek életbe: a bántalmazó szóbeli és/vagy írásbeli figyelmeztetésben részesül, végső esetben akár elbocsátására is sor kerülhet a házirendben foglalt szabályoknak megfelelően. A szankciókat, illetve azok fokozatait iskolánkban a házirend szabályozza.

Szankciók alapelvei:

- Az esetkezelés során elsődlegesen a resztoratív (helyreállító) szemléletet részesítjük előnyben.
- Amennyiben ez nem vezet eredményre, vagy a bántalmazás olyan súlyosságú, akkor a bántalmazó szóbeli és/vagy írásbeli figyelmeztetésben részesülhet vagy fegyelmi tárgyalásra is sor kerülhet a házirend szabályai értelmében.
- Ha a bántalmazás során büntetőjogi felelősség is megállapítható, akkor a rendőrség bevonása is szóba jöhet.
- A súlyos bántalmazásról az iskola jelzést küld a gyermekjóléti szolgálat felé.
- Adott esetben megvalósulhat az érintett szülők bevonásával egy esetkonferencia.
- Végző esetben megtörténhet a bántalmazó gyermek eltanácsolása az intézményből.

9. A bántalmazás kezelés során szerzett információk alapján, szükség esetén egyéb intézményi (iskolapszichológus, iskolai szociális segítő) és/vagy külső szakemberek bevonása

Mindig az érintett gyermek bevonásával, szülők tájékoztatásával és engedélyével történik.

A bántalmazás kezelési protokoll során felhasznált szakirodalom:

- ENABLE antibullying program (<https://enable.eun.org/home/index.html>)
- Jármí É. & Piros V. (2017): Az iskolai bántalmazás: bullying - In: N. Kollár Katalin-Szabó Éva (szerk.): Pedagógusok pszichológiai kézikönyve II., Osiris, pp. 266- 286.
- Olweus, D. A. (1999). Az iskolai zaklatás. Educatio, 8(4), pp. 717–737.

Budapest, 2026. június 26.

Írta: Takács Emese Réka
iskolapszichológus